YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

28 päivänä syyskuuta 1999 *

Asiassa T-254/97,

Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitz, Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Chemnitz (Saksa), edustajinaan asianajajat Jürgen Mielke ja Thorsten W. Albrecht, Hampuri, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Entringer & Niedner, 34 A rue Philippe II,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Klaus-Dieter Borchardt ja Hubert van Vliet, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jota tukevat

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään yhteisön oikeutta koskevia asioita hoitavan osaston valtionasiamies Rosario Silva de Lapuerta, prosessiosoite Luxemburgissa Espanjan suurlähetystö, 4—6 boulevard Emmanuel Servais,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ja

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö Kareen Rispal-Bellanger, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 8 B boulevard Joseph II,

väliintulijoina,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 9.7.1997 tehdyn komission päätöksen (VI/6251/97/DE), jolla hylätään kantajan hakemus tuontitodistusten myöntämiseksi banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 404/93 (EYVL L 47, s. 1) 30 artiklan mukaisena siirtymätoimenpiteenä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. D. Cooke sekä tuomarit R. García-Valdecasas ja P. Lindh,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 20.4.1999 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 404/93 (EYVL L 47, s. 1; jäljempänä asetus N:o 404/93) on perustettu banaanialan yhteinen tuontijärjestelmä, jolla korvattiin eri kansalliset järjestelmät. Yhteisössä kerättyjen samoin kuin Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) valtioista peräisin olevien banaanien tyydyttävän markkinoille saattamisen varmistamiseksi asetuksessa N:o 404/93 säädetään vuosittaisen tariffikiintiön vahvistamisesta "kolmansien maiden banaanien" ja "muiden kuin perinteisten AKT-banaanien" tuonnille. Muut kuin perinteiset AKT-banaanit koostuvat niistä AKT-maiden viemistä määristä, jotka ovat suuremmat kuin kunkin näistä valtioista perinteisesti viemät määrät, sellaisina kuin ne on vahvistettu asetuksen N:o 404/93 liitteessä.

2 Vuosittain laaditaan yhteisön tuotantoa ja kulutusta sekä tuontia ja vientiä koskeva ennakkoarvio. Tariffikiintiö jaetaan tämän arvion perusteella yhteisöön sijoittautuneiden toimijoiden kesken niiden banaanien alkuperän ja keskimääräisten määrien mukaan, jotka ne ovat myyneet niiden kolmen edellisen vuoden aikana, joista on saatavilla tilastotietoja. Tämän jaon mukaisesti myönnetään tuontitodistuksia, joiden perusteella toimijat voivat tuoda banaaneja tullitta tai alennetuin tullein.

3 Asetuksen N:o 404/93 johdanto-osan 22. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Erilaisten kansallisten järjestelmien korvaaminen yhteisellä markkinajärjestelyllä tämän asetuksen tullessa voimaan voi häiritä sisämarkkinoita; tämän vuoksi olisi säädettävä 1 päivästä heinäkuuta 1993 alkaen komission mahdollisuudesta toteuttaa kaikki tarvittavat siirtymätoimenpiteet uuden järjestelmän täytäntöönpanosta aiheutuvien vaikeuksien voittamiseksi."

4 Asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jos heinäkuusta 1993 alkaen on tarpeen helpottaa erityistoimenpiteillä siirtymistä ennen tämän asetuksen voimaantuloa olevista järjestelmistä tämän asetuksen järjestelmään, erityisesti merkittävien vaikeuksien voittamiseksi, komissio toteuttaa kaikki tarpeellisina pitämänsä siirtymätoimenpiteet — — ."

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

5 Kantajana oleva yritys, Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitz (jäljempänä Fruchthandelsgesellschaft), on banaanikauppaa harjoittava yhtiö, joka on alun perin ollut entisen Saksan demokraattisen tasavallan (jäljempänä entinen DDR) omistama valtionyritys VEB Großhandelsgesellschaft OGS Karl-Marx-Stadt (jäljempänä Großhandelsgesellschaft). Großhandelsgesellschaft sai yksityistämisen yhteydessä nimen "Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitz" ja sen toimintaa johti Treuhandanstalt, entisen DDR:n vanhojen yritysten uudelleenorganisoimisesta vastaava julkinen elin.

6 Treuhandanstalt aloitti vuonna 1990 yhtiön vanhentuneiden kypsyttämöjen uudelleenjärjestely- ja modernisointityöt. Uusissa laitoksissa, joiden vuotuinen kapasiteetti on 14 750 tonnia, kypsytettiin kuitenkin vuodesta 1991 vuoteen 1993 ainoastaan 5 000 tonnia banaaneja. Huhtikuussa 1993 Treuhandanstalt päätti lopettaa kypsyttämön toiminnan.

7 Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitz myytiin 17.12.1993 tehdyllä sopimuksella Peter Vetter GmbH Fruchtimport + Agenturille. Kauppakirjassa sovittiin muun muassa, että yrityksen toiminimi voidaan säilyttää ja että kaikki työntekijät palkattaisiin uudelleen. Sopimuksessa ostaja sitoutui myös siihen, että se ei luovuta ennen 31.12.1996 mitään laitoksen tuotannon kannalta olennaista osaa ilman Treuhandanstaltin etukäteen antamaa lupaa ja että se jatkaa silloista toimintaa entisellään vähintään kolmen vuoden ajan kaupanteosta lähtien. Ostaja sitoutui lisäksi investoimaan kohteeseen 1 miljoonaa Saksan markkaa (DEM).

8 Vuonna 1995 alettiin rakentaa uusia laitoksia, joihin kuului myös kypsyttämö. Se vaati noin 8,5 miljoonan DEM:n suuruisen investoinnin ja sillä saavutettiin noin 10 500 tonnin vuosittainen banaanien tuotantokapasiteetti.

9 Uuden kypsyttämön valmistumisen jälkeen kantaja lähetti 18.12.1996 päivätyllä kirjeellään komissiolle hakemuksen erityisten banaanien tuontitodistusten myöntämiseksi asetuksen N:o 404/93 30 artiklan mukaisena siirtymätoimenpiteenä.

10 Komissio hylkäsi hakemuksen 9.7.1997 tekemällään päätöksellä (VI/6251/97/DE, jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös).

11 Tässä päätöksessä todettiin erityisesti seuraavaa:

" — — Fruchthandelsgesellschaft on maininnut seuraavat olosuhteet: yritys on perustettu 1.1.1994; tätä aikaisemmin se oli Treuhand-yritys, joka suljettiin huhtikuussa 1993 Treuhandanstaltin päätöksellä; Treuhandanstalt myi hallussaan olleen yrityksen banaanikypsyttämön vuonna 1994; yritys osti joulukuussa 1994 Treuhandanstaltilta maata, jolle se rakennutti banaanikypsyttämön; banaaninkypsytys voitiin aloittaa näissä laitoksissa heinäkuussa 1996; yrityksen vuotuinen kapasiteetti on 10 500 tonnia;

— — asetuksen (ETY) N:o 404/93 30 artiklassa komissio valtuutetaan ja tilanteen mukaan velvoitetaan sääntelemään kohtuuttomia tilanteita, jotka johtuvat siitä, että kolmansien maiden banaanien tai muiden kuin perinteisten AKT-banaanien tuojat kohtaavat niiden toiminnan jatkumista uhkaavia vaikeuksia, kun niille on myönnetty erityisen pieni kiintiö niiden viitevuosien perusteella, jotka on otettava huomioon kyseisen asetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaan, jos vaikeudet johtuvat siirtymisestä ennen asetuksen voimaantuloa olemassa olleista kansallisista järjestelmistä yhteiseen markkinajärjestelyyn eivätkä kyseessä olevien toimijoiden huolimattomuudesta;

— —

asetus (ETY) N:o 404/93 on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 25.2.1993 ja se on tullut voimaan 1.7.1993; banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn perustamista koskeva ehdotus on julkaistu 10.9.1992;

Fruchthandelsgesellschaft on perustettu edellä mainittujen päivämäärien jälkeen; näin ollen Fruchthandelsgesellschaft ei ole voinut toimia pystymättä näkemään ennalta seurauksia, joita sen toimilla on banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn perustamisen jälkeen;

Treuhandanstaltin toimia ennen Fruchthandelsgesellschaftin perustamista ei voida pitää Fruchthandelsgesellschaftin toimina;

yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamien kriteerien perusteella [Fruchthandelsgesellschaftin] tilannetta ei voida pitää kohtuuttomana tilanteena ja siten erityisiä tuontitodistuksia ei voida myöntää;

— — ."

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

12 Kantaja nosti tämän kanteen 17.9.1997 jättämällään kannekirjelmällä.

13 Espanjan kuningaskunta on 16.1.1998 jättämällään väliintulohakemuksella ja Ranskan tasavalta on 17.2.1998 jättämällään väliintulohakemuksella pyytänyt saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia. Nämä

väliintulohakemukset hyväksyttiin neljännen jaoston puheenjohtajan 17.6.1998 antamilla määräyksillä. Espanjan kuningaskunta esitti huomautuksensa 30.7.1998 päivätyllä kirjelmällään ja Ranskan tasavalta 3.9.1998 päivätyllä kirjelmällään.

14 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Komissiota on pyydetty yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 64 artiklassa tarkoitettujen prosessinjohtotoimien mukaisesti toimittamaan Maailman kauppajärjestön (WTO) pysyvän valituselimen 9.9.1997 laatima raportti, joka koskee banaanialan yhteistä markkinajärjestelyä.

15 Asianosaisten ja väliintulijana esiintyvän Espanjan kuningaskunnan lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 20.4.1999 pidetyssä julkisessa istunnossa.

16 Kantajana esiintyvä Fruchthandelsgesellschaft vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

17 Vastaajana esiintyvä komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

18 Väliintulijana esiintyvä Espanjan kuningaskunta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkää kanteen.

19 Väliintulijana esiintyvä Ranskan tasavalta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkää kanteen.

Päätöksen kumoamista koskeva vaatimus

20 Kantaja esittää kanteensa tueksi ainoana kanneperusteena, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa on rikottu ja harkintavaltaa on käytetty väärin. Vastauskirjelmässään kantaja esittää, että hänen kanteensa on saattanut tulla merkityksettömäksi WTO:n pysyvän valituselimen 9.9.1997 laatiman raportin vuoksi, jonka WTO:n riitojenratkaisuelin hyväksyi 25.9.1997. Suullisessa käsittelyssä kantaja tarkensi vaativansa edelleen, että kanteen kohteena oleva päätös kumotaan, ja totesi, että kumoamisen perusteena voidaan mahdollisesti käyttää riitojenratkaisuelimen päätöstä.

Pysyvän valituselimen 9.9.1997 laatiman raportin ja riitojenratkaisuelimen tämän raportin hyväksymisestä tekemän päätöksen vaikutukset

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

21 Kantaja katsoo, että pysyvän valituselimen 9.9.1997 laatimassa ja riitojenratkaisuelimen 25.9.1997 hyväksymässä raportissa todetaan, että asetuksella N:o 404/93 perustettu kolmansien maiden banaanien tuontitodistusjärjestelmä on useilta osin tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (jäljempänä GATT-sopimus) vastainen ja että sitä ei voida nykyisessä muodossaan panna täytäntöön GATT-sopimuksen kanssa yhteensopivalla tavalla.

22 Kantajan mukaan riitojenratkaisuelimen pakottavilla päätöksillä voi olla välittömiä oikeusvaikutuksia yhteisön oikeusjärjestyksessä.

23 Komissio katsoo, että vaikka riitojenratkaisuelimen päätöksen välittömät oikeusvaikutukset tunnustettaisiin, sillä ei olisi vaikutusta kantajan tilanteeseen. Kyseinen päätös ei saata millään lailla kyseenalaiseksi kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja koskevaa tariffikiintiötä. Jopa vaikka nykyistä tuontitodistusjärjestelmää ei sovellettaisi, ei ole missään tapauksessa osoitettu, voiko kantaja, ja missä määrin, saada tariffikiintiöön kuuluvia tuontitodistuksia banaaninkypsytysyhtiönä. GATT-säännöistä, riitojenratkaisuelimen päätöksestä tai yhteisön oikeussäännöistä ei seuraa kantajalle subjektiivista oikeutta saada osa tariffikiintiöstä.

24 Espanjan kuningaskunta tuki suullisessa käsittelyssä komission näkemystä toteamalla erityisesti, että se, että riitojenratkaisuelin toteaa jonkin toimenpiteen

olevan WTO-sopimuksen vastainen, merkitsee vain kyseiselle jäsenelle osoitettua suositusta saattaa lainsäädäntönsä WTO-sopimuksen mukaiseksi. Tämä toteamus ei velvoita kyseistä jäsentä muuttamaan lainsäädäntöään, sillä riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevan sopimuksen (EYVL L 336, s. 234) 22 artiklassa on myös annettu valittajalle mahdollisuus saada vahingonkorvausta tai peruuttaa myönnytyksiään.

25 Espanjan kuningaskunnan mukaan yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että GATT ei luonteensa vuoksi voi tuottaa välittömiä oikeusvaikutuksia eikä voi kyseenalaistaa yhteisön oikeussäännön pätevyyttä. Tällaiset oikeusvaikutukset loukkaavat lisäksi EY:n perustamissopimuksen 164 artiklan (josta on tullut EY 220 artikla) mukaista yhteisöjen tuomioistuimen yksinoikeutta tuomiovallan käyttöön.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

26 On tarkennettava, että pysyvän valituselimen 9.9.1997 laatima ja riitojenratkaisuelimen 25.9.1997 hyväksymä raportti ei saata kyseenalaiseksi tariffikiintiöjärjestelmää sellaisenaan. Raportissa todetaan, että asetuksella N:o 404/93 luodussa järjestelmässä on tiettyjä syrjiviä piirteitä, mutta siinä ei katsota koko järjestelmää GATT-sopimuksen tai palvelujen kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATS-sopimus) vastaiseksi. Yhteisö on siksi tehnyt muutoksia asetuksella N:o 404/93 luotuun järjestelmään, jotta se saataisiin raportin ja riitojenratkaisuelimen päätöksen mukaiseksi (ks. asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta 20.7.1998 annettu neuvoston asetus N:o 1637/98 [EYVL L 210, s. 28]).

27 Tämän vuoksi kantaja ei voi nojautua raporttiin ja kyseiseen päätökseen sen väitteensä tueksi, että banaanialan yhteistä markkinajärjestelyä ei enää olisi.

28 Kantaja ei ole osoittanut, että riitojenratkaisuelimen päätöksen ja kanteen välillä vallitsisi oikeudellisesti merkityksellinen yhteys.

29 Yhteisön oikeuskäytännöstä ilmenee, että jotta päätökseen sisältyvällä määräyksellä olisi välitön oikeusvaikutus sellaiseen henkilöön nähden, jolle päätös ei ole osoitettu, tällä määräyksellä hänen hyväkseen asetetun velvoitteen on oltava ehdoton sekä riittävän selkeä ja täsmällinen (ks. asia 9/70, Grad, tuomio 6.10.1970, Kok. 1970, s. 825, 9 kohta; Kok. Ep. I, s. 483; asia 104/81, Kupferberg, tuomio 26.10.1982, Kok. 1982, s. 3641, 22 ja 23 kohta ja asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, 110 kohta).

30 Kantaja ei ole kuitenkaan esittänyt mitään perusteluja, joiden perusteella voitaisiin todeta näiden kriteerien täyttyvän. Kantajan väitteet, jotka liittyvät pysyvän valituselimen raportin ja riitojenratkaisuelimen päätöksen vaikutuksiin, on siten hylättävä perusteettomina ilman, että on tarpeen tarkastella sitä, onko riitojenratkaisuelimen pakottavilla päätöksillä välittömiä oikeusvaikutuksia.

Kanneperuste, joka koskee asetuksen N:o 404/93 30 artiklan rikkomista ja harkintavallan väärinkäyttöä

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

31 Kantaja väittää, että kanteen kohteena oleva päätös rikkoo asetusta N:o 404/93 ja erityisesti sen 30 artiklaa ja että komissio on syyllistynyt harkintavallan väärinkäyttöön.

32 Kantajan mielestä komissio ei ole ottanut huomioon yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-68/95, T. Port, 26.11.1996 antamassaan tuomiossa (Kok. 1996, s. I-6065) asettamia kohtuutonta tilannetta koskevia edellytyksiä.

33 Kantaja väittää ensiksi, että kanteen kohteena olevassa päätöksessä arvioidaan tosiseikkoja virheellisesti, kun siinä todetaan kantajan vaikeuksien johtuvan sen omasta toiminnasta. Treuhandanstaltin päätös keskeyttää banaanien kypsyttämistoiminta huhtikuussa 1993 on kantajan mielestä poikkeuksellinen olosuhde, josta se ei ole vastuussa. Tätä keskeytystä ei olisi pitänyt ottaa huomioon, kun päätettiin sen oikeuksista saada tuontitodistuksia, siltä osin kuin se oli Großhandelsgesellschaftin seuraaja. Uusien osavaltioiden erityistilanteen vuoksi sen banaanikiintiö olisi pitänyt laskea tämän yrityksen kapasiteetin perusteella.

34 Kantajan mukaan kypsyttämön sulkemisesta huhtikuussa 1993 ei päätetty pitkäaikaisten kaupallisten tavoitteiden vuoksi, vaan mahdollisten sijoittajien houkuttelemiseksi. Koska modernisointi ei ollut saanut aikaan toivottua tulosta, kantajana olevaa yritystä hoiti tammikuussa 1993 Treuhandanstaltin "selvitysosasto", jonka vastuuhenkilön ainoana tehtävänä oli laatia työntekijöitä varten sosiaalisuunnitelmia ja myydä yrityksen omaisuutta.

35 Kantajan mielestä banaanikypsyttämön rakentaminen on ollut ehdoton edellytys kantajan pysymiselle pysyvästi markkinoilla. Kantaja on alueella, jonka läpimitta on 100 kilometriä, ainoa tukkukauppias, jolla on täydellinen valikoima ja joka on aina taannut hedelmien ja vihannesten saannin toimialueensa asukkaille, minkä voisi todistaa sen erään asiakkaan työntekijän todistajanlausunto.

36 Tältä osin kantaja väittää, että kaikki vanhojen osavaltioiden suuret hedelmäalan välittäjät ja tukkukauppiaat omistavat omat banaanikypsyttämönsä. Mikäli komissio kiistää tämän, kantaja pyytää asiantuntijalausunnon hankkimista.

37 Kantajan mukaan komissio on pitäessään vanhassa kypsyttämössä vuosina 1991, 1992 ja 1993 kypsytettyjen banaanien määriä tuontitodistusten myöntämiseen liittyvinä viitemäärinä tunnustanut kypsytystoiminnan olleen jatkuvaa Großhandelsgesellschaftin yksityistämisestä lähtien.

38 Näin ollen kantaja katsoo, ettei perusteena sitä vastaan voida käyttää sitä seikkaa, että se on tiennyt asetuksesta N:o 404/93 vuonna 1995 rakentaessaan uutta kypsyttämöään. Jos asetuksen soveltaminen johtaisi siihen, että kantajan on lopetettava kypsytystoimintansa lopullisesti, se vastaisi elinkeinonharjoittamisen kieltämistä, joka uhkaisi se toiminnan jatkumista ja joka aiheuttaisi useiden erityisesti banaanien kypsyttämiseen erikoistuneiden työntekijöiden irtisanomisen. Tämä johtaisi lopulta siihen, että mitkään entisen DDR:n vanhat hedelmäkauppaliikkeet, jotka uudelleenorganisoitiin ja modernisoitiin vuosina 1990—1995 eivät voisi harjoittaa banaaninkypsytystoimintaa, mikä johtaisi protektionismiin yhteisössä.

39 Toiseksi kantaja toteaa, että sen vaikeudet johtuvat nimenomaan banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn täytäntöönpanosta. Tämän järjestelmän mukainen viitejakso on syrjivä, koska kantajalla ei ollut huomioon otettavina vuosina minkäänlaista mahdollisuutta saavuttaa tyydyttävää liikevaihtoa. Sitä kuitenkin kohdeltiin täsmälleen samalla tavoin kuin kaikkia muitakin yhteisössä hedelmäkauppaa harjoittavia yrityksiä.

40 Kantaja lisää vastauksessaan, että entisen DDR:n vanhoja yrityksiä ei voida myöskään kohdella samalla tavoin kuin uusissa osavaltioissa perustettuja yrityksiä. Toisin kuin komissio väittää, entisessä DDR:ssä toiminut vanha yritys, jonka kypsytystoimintaa ovat haitanneet yhdistymisen jälkeen ilmenneet ongelmat ja joka on joutunut väliaikaisesti keskeyttämään tämän toiminnan, on selvästi eri asemassa kuin aivan alusta aloittava yritys. Tällaisista uusista yrityksistä poiketen kantaja on sitoutunut pitkäaikaisiin toimitusvelvollisuuksiin ennen banaanialan markkinajärjestelyn voimaantuloa ja työllistänyt merkittävän määrän työntekijöitä. Uuteen toimijaan kohdistuu merkittävästi pienempi taloudellinen riski, koska se voi säädellä henkilöstöpolitiikkaansa sille myönnettävien tuontitodistusten mukaan.

41 Kolmanneksi kantaja katsoo kanteen kohteena olevan päätöksen loukkaavan sen omistusoikeutta ja elinkeinonharjoittamisen vapautta. Kieltäytyminen myöntämästä sille lisätodistuksia uhkaa sen toiminnan jatkumista, ja täydellisen valikoiman tarjoavana tukkukauppiaana se tarvitsee ehdottomasti banaanikypsyttämön.

42 Komissio toteaa, että Treuhandanstaltin päätös kypsyttämön sulkemisesta liittyy Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitzin johtamiseen. Tätä päätöstä ei tehty tulevaa banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantuloa ajatellen. Siksi Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitzin erityisten vaikeuksien vuodesta 1989 huhtikuuhun 1993 ei voida sanoa muodostavan kohtuutonta tilannetta.

43 Kantaja voi mahdollisesti pitää kohtuuttomana tilanteena ainoastaan sitä, että se on vuosina 1995 ja 1996 sijoittanut huomattavia summia sellaisen banaanikypsyttämön rakentamiseen, jonka vuotuinen kapasiteetti on 10 500 tonnia ja jota

se ei voi hyödyntää täydellä teholla, koska se ei saa tarvitsemiaan tuontitodistuksia asetuksella N:o 404/93 luodun järjestelmän vuoksi.

44 Kantajan tämän tilanteen vuoksi kohtaamat vaikeudet johtuvat komission mielestä kuitenkin sen omasta huolimattomuudesta, koska se on rakentanut uuden banaanikypsyttämön puolitoista vuotta banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen tietämättä, kuinka se voi hyödyntää tätä laitosta, vaikka se tunsi hyvin viitejaksoa koskevat säännökset.

45 Tältä osin komissio torjuu kantajan väitteen siitä, että olisi annettava erityisiä uusien osavaltioiden erityistilanteeseen mukautettuja säännöksiä. Komissio väittää, että kantaja tiesi joulukuusta 1993 lähtien, jolloin se sai haltuunsa tuolloin Treuhandanstaltin johtaman Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitzin, että "banaaninkypsytystoiminnasta" oli luovuttu, ja että kantaja ei voi väittää uuden banaanikypsyttämön käyttöönoton olevan jatkoa kypsytystoiminnalle, jota Großhandelsgesellschaft tai Treuhandanstaltin johtama Fruchthandelsgesellschaft mbH Chemnitz olivat harjoittaneet.

46 Komissio selittää, että kantaja on kyllä saanut tuontitodistuksia niiden banaanimäärien perusteella, jotka on kypsytetty vuosina 1991, 1992 ja 1993 vanhassa kypsyttämössä ennen sen sulkemista.

47 Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kantaja voisi vedota Großhandelsgesellschaftin aikaisempaan kypsytystoimintaan. Sille siirretyt oikeudet rajoittuvat viitejaksoon.

48 Kantajan väitteestä, jonka mukaan täydellisen valikoiman tarjoavana tukkukauppiaana se tarvitsee ehdottomasti kypsyttämöjä, komissio toteaa, että tämä seikka ei saata kantajaa oikeudellisesti erityiseen asemaan markkinoilla. Lisäksi kantaja on katsonut virheellisesti, että banaaninkypsytystoiminta olisi ehdoton edellytys sen pysymiselle pysyvästi markkinoilla, sillä banaanialan yhteisessä markkinajärjestelyssä ei säännellä kypsyttämöjen liiketoimintaa. Jos ei ole mahdollista tuoda itse maahan kolmansien maiden banaaneja tai muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja ja kypsyttää niitä, kypsyttämöissä voidaan kypsyttää "vieraita" banaaneja eli muiden maahantuojien tuomia banaaneja ilman minkäänlaisia oikeudellisia rajoituksia.

49 Väitteeseen viitejakson syrjivyydestä komissio toteaa, että Großhandelsgesellschaftin yksityistämiseen liittyvät ongelmat eivät saata kantajaa sellaiseen erityiseen asemaan, jonka vuoksi sitä olisi kohdeltava eri tavoin kuin muita hedelmäkauppaa harjoittavia yrityksiä. Kantaja on "banaaninkypsytysalalla" samassa asemassa kuin kaikki ne muutkin hedelmäkauppaa harjoittavat yritykset, jotka ovat aloittaneet tämän toiminnan banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen.

50 Kaikkien entisen DDR:n yritysten yhdistymisen jälkeen yksityistämisprosessissa kohtaamat vaikeudet eivät kuulu asetuksen N:o 404/93 30 artiklan soveltamisalaan, koska yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa T. Port, että ne edellytykset, joiden täyttyessä kohtuuttomia tilanteita voidaan säännellä tämän artiklan nojalla, ovat täysin yksilöllisiä. Tältä osin komissio mainitsee myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa T-79/96 R, Camar vastaan komissio, 21.3.1997 antaman määräyksen (Kok. 1997, s. II-403).

51 Kantajan väitteestä, jonka mukaan siirtyminen banaanialan yhteiseen markkinajärjestelyyn uhkaa sen perustavanlaatuista oikeutta harjoittaa elinkeinoaan

vapaasti, komissio toteaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan elinkeinovapaus kuuluu yhteisön oikeuden yleisiin periaatteisiin, mutta että se ei kuitenkaan ole ehdoton oikeus, ja että sitä on arvioitava suhteessa sillä olevaan tehtävään yhteiskunnassa (ks. asia T-521/93, Atlanta ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 11.12.1996, Kok. 1996, s. II-1707, 62 kohta). Lisäksi taloudellisille toimijoille annettuja takeita ei missään tapauksessa voida laajentaa siten, että niillä suojattaisiin pelkästään kaupallisluonteisia etuja tai mahdollisuuksia, joiden sattumanvaraisuus on erottamaton osa taloudellisen toiminnan olemusta (ks. asia 4/73, Nold ym. v. komissio, tuomio 14.5.1974, Kok. 1974, s. 491, 14 kohta). Kantajan liikevaihtonsa turvaamiseksi hakemia tuontitodistuksia ei siten suojata elinkeinovapauden perustavanlaatuisen periaatteen nojalla.

52 Komissio katsoo kantajan mainitsemasta omistusoikeuden suojasta, että jos banaanialan yhteiseen markkinajärjestelyyn sisältyvien säännösten soveltaminen voi todellakin vaarantaa koko yrityksen olemassaolon, tällainen vaara johtuu kantajan omasta päätöksestä sijoittaa uuden kypsyttämön rakentamiseen ilman takeita hankkeen kannattavuudesta, vaikka se oli täysin tietoinen banaanialan yhteisellä markkinajärjestelyllä luodusta säännöstöstä.

53 Espanjan kuningaskunta huomauttaa komission väitteiden tueksi erityisesti, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa säädetyllä mahdollisuudella toteuttaa siirtymätoimenpiteitä on asetuksen 22. perustelukappaleen mukaan tarkoitus selviytyä sisämarkkinoiden häiriöistä, joita eri kansallisten järjestelmien korvaaminen yhteisellä markkinajärjestelyllä voi aiheuttaa. Sillä ei ole kuitenkaan tarkoitus ratkaista hyvin erilaisia ongelmia, joita muista syistä voi aiheutua banaanialalla toimiville yrityksille.

54 Kantajan oman väittämänsä mukaan kohtaamat vaikeudet eivät Espanjan kuningaskunnan mukaan johdu banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulosta eivätkä ole sellaisia, jotka asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa mainituilla siirtymätoimenpiteillä pyritään voittamaan.

55 Espanjan kuningaskunta huomauttaa tältä osin, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa mainittujen siirtymätoimenpiteiden toteuttamisen edellytysten noudattamatta jättäminen voisi muuttaa yhteisöön tuotavien banaanien koko tuontijärjestelmää, loukata kyseisen alan toimijoiden oikeuksia ja siten rikkoa banaanialan yhteistä markkinajärjestelyä koskevissa yhteisen maatalouspolitiikan säännöissä huomioon otettujen etujen tasapainon (ks. em. asia Camar v. komissio, määräyksen 47 kohta).

56 Espanjan kuningaskunta pitää vääränä myös kantajan väitettä harkintavallan väärinkäytöstä todeten, että käsiteltävänä olevassa asiassa komissio ei ole tehnyt kanteen kohteena olevaa päätöstä muussa kuin päätöksessä esitetyssä tarkoituksessa, vaan se on tyytynyt soveltamaan asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut.

57 Espanjan kuningaskunta arvioi yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta, että komissio on perustellusti ja tämän periaatteen mukaisesti kohdellut kantajaa samalla tavoin kuin kaikkia yrityksiä, jotka markkinoivat kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja.

58 Ranskan tasavalta korostaa ensiksi, että kantajan hakemuksen sanamuodosta ilmenee se, että sen vaikeudet eivät vastaa asetuksen N:o 404/93 30 artiklan soveltamisedellytyksiä, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuimet ovat niitä tulkinneet, vaan johtuvat päätöksestä, jonka yritys on tehnyt yrityksen yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen.

59 Ranskan tasavalta katsoo, että komissio on perustellusti todennut, etteivät kaikki Großhandelsgesellschaftin oikeudet siirtyneet kantajalle. Kuten kantaja myöntää, edellä mainittu Treuhandanstaltin kanssa 17.12.1993 solmittu sopimus ei sisällä yhtään kypsyttämöä koskevaa lauseketta.

60 Toisin sanoen kantaja on tehnyt päätöksen uuden kypsyttämön rakentamisesta banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen täysin tietoisena tähän järjestelyyn kuuluvasta tariffikiintiöjärjestelmästä.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

61 Asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa annetaan komissiolle oikeus toteuttaa väliaikaisia, erityisiä siirtymätoimenpiteitä "jos — — on tarpeen helpottaa — — siirtymistä ennen tämän asetuksen voimaantuloa olevista järjestelmistä tämän asetuksen järjestelmään, erityisesti merkittävien vaikeuksien voittamiseksi". Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällaisten väliaikaistoimenpiteiden tarkoituksena on selviytyä sellaisista häiriöistä sisämarkkinoilla, jotka johtuvat siitä, että kansallisista järjestelmistä on siirrytty yhteiseen markkinajärjestelyyn, ja niiden tavoitteena on auttaa voittamaan talouden toimijoille yhteiseen markkinajärjestelyyn siirtymisen jälkeen aiheutuneet vaikeudet, jotka johtuvat asetuksen N:o 404/93 antamista edeltäneiden kansallisten markkinoiden olosuhteista (ks. asia C-280/93 R, Saksa v. neuvosto, määräys 29.6.1993, Kok. 1993, s. I-3667, 46 ja 47 kohta; em. asia T. Port, tuomion 34 kohta; yhdistetyt asiat C-9/95, C-23/95 ja C-156/95, Belgia ja Saksa v. komissio, tuomio 4.2.1997, Kok. 1997, s. I-645, 22 kohta sekä em. asia Camar v. komissio, määräyksen 42 kohta).

62 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että tältä osin komission on myös otettava huomioon sellaisten taloudellisten toimijoiden tilanne, jotka toimivat tietyllä tavalla asetusta N:o 404/93 edeltäneen kansallisen lainsäädännön perusteella ilman, että ne olisivat voineet ennakoida tämän toiminnan seurauksia yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönoton jälkeen (ks. em. asia T. Port, tuomion 37 kohta).

63 Komissio käyttää tätä kriteeriä perusteenaan todetessaan kanteen kohteena olevassa päätöksessään (ks. edellä 11 kohta), että kantaja on perustettu sen jälkeen, kun 10.9.1992 julkaistu ehdotus banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn perustamisesta oli annettu ja kun asetus N:o 404/93 oli julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 25.2.1993, ja että se ei siten ole voinut toimia pystymättä arvioimaan, mitä seurauksia sen toiminnalla on banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn perustamisen jälkeen.

64 Kantaja ei kiistä rakentaneensa vuonna 1995 uutta kypsyttämöä, jossa banaanien kypsyttäminen on aloitettu heinäkuussa 1996. Se on itse antanut tämän tiedon komissiolle 18.12.1996 tekemässään lisätodistushakemuksessa.

65 Kantaja lisäsi suullisessa käsittelyssä, että uuden kypsyttämön rakentamista oli suunniteltu jo kauan ja että aikaisemman kypsyttämön sulkeminen keskeytti kypsytystoiminnan vain väliaikaisesti. Keskustelut uuden kypsyttämön rakentamisesta olivat nimittäin alkaneet jo vuonna 1990, vaikka päätös vanhan kypsyttämön sulkemisesta tehtiin vasta vuonna 1993.

66 On kuitenkin todettava, että tätä tietoa, jota ei ole toimitettu komissiolle kanteen kohteena olevaa päätöstä tehtäessä, ei ole näytetty toteen. Tältä osin on korostettava, että kauppakirjassa ei ole yhtään uuden kypsyttämön rakentamista koskevaa lauseketta. Fruchthandelsgesellschaftin laitoksen rakentamiskustannukset ylittivät sitä paitsi huomattavasti sen sijoitusten määrän, jonka ostaja oli sitoutunut investoimaan.

67 Tästä seuraa, että päättäessään uuden kypsyttämön rakentamisesta kantaja saattoi ennakoida siitä aiheutuvat seuraukset asetuksella N:o 404/93 perustetun

banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn kannalta. Siten komissio, jolla on laaja harkintavalta siirtymätoimenpiteiden tarpeellisuuden arvioinnissa, hylkäsi perustellusti kantajan 18.12.1996 tekemän hakemuksen lisätodistusten saamisesta.

68 Kantajan muut kanteensa tueksi esittämät väitteet eivät kumoa tätä johtopäätöstä.

69 Ensinnäkin on todettava, että kantaja ei ole osoittanut tarvitsevansa ehdottomasti oman banaanikypsyttämön. Kuten komissio on todennut, täydellisen hedelmä- ja vihannesvalikoiman tarjoava tukkukauppias ei ole oikeudellisesti erityisessä asemassa markkinoilla. Kantaja ei myöskään kiistä sitä, että kypsyttämö voi toimia yhteisen markkinajärjestelyn oloissa jopa ilman tuontitodistuksia kypsyttämällä muiden toimijoiden maahan tuomia banaaneita.

70 Vaikka katsottaisiin, että kypsyttämö on ollut kantajalle välttämätön, se ei vapauta kantajaa arvioimasta ennen rakentamisen aloittamista hankkeen kannattavuutta ottaen huomioon banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä johtuvat olosuhteet.

71 Toiseksi sen osalta, että kantajan tuontioikeuksien laskemisessa tarvittavina viitemäärinä pidettäisiin vanhassa kypsyttämössä kypsytettyjä banaanimääriä, voidaan hyväksyä komission erityisesti suullisessa istunnossa esittämät selitykset, joiden mukaan kyseessä on vuosien 1991, 1992 ja 1993 kypsytystoimintaan rajattu varallisuusoikeuksien siirto. Tästä ei seuraa, että kantaja voisi perustellusti katsoa tämän siirron tarkoittavan sitä, että kypsytystoiminta olisi ollut jatkuvaa Großhandelsgesellschaftin yksityistämisestä uuden kypsyttämön käyttöönottoon saakka.

72 Kolmanneksi riittää, kun yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta, jonka on väitetty tapahtuneen yksityistettyjen entisen DDR:n yritysten erityisen vaikean tilanteen vuoksi, todetaan että nämä vaikeudet eivät johdu yhteisen markkinajärjestelyn perustamisesta (ks. edellä 61 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö). Vaikeudet eivät tästä syystä kuulu asetuksen N:o 404/93 30 artiklan soveltamisalaan.

73 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Saksa vastaan neuvosto (tuomion 73 ja 74 kohta), että vaikka on totta, että asetus N:o 404/93 on vaikuttanut eri yrityksiin eri tavoin, tällainen erilainen kohtelu näyttää kuitenkin kuuluvan erottamattomasti siihen asti eristäytyneinä olleiden markkinoiden yhdentämistavoitteeseen, kun otetaan huomioon, että kyseisten talouden toimijoiden ryhmien olosuhteet olivat erilaiset ennen yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoa.

74 Neljänneksi omistusoikeuden suojan ja elinkeinon harjoittamisen vapauden loukkaamista koskevien väitteiden osalta on täsmennettävä, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yksikään talouden toimija ei voi vaatia omaisuudensuojaa markkinaosuudelle, joka sillä oli ennen banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoa. Lisäksi tariffikiintiön avaamiseen ja sen jakoa koskevaan menettelyyn sisältyvät rajoitukset, jotka koskevat mahdollisuuksia tuoda kolmansien maiden banaaneja, kuuluvat erottamattomana osana yhteisön yleisen edun mukaiseen päämäärään, johon banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottamisella pyritään, ja tämän vuoksi niillä ei aiheettomasti loukata kolmansien maiden banaaneja perinteisesti kaupan pitävien toimijoiden elinkeinonharjoittamisen vapautta (ks. em. asia Saksa v. neuvosto, tuomion 79, 82 ja 87 kohta ja asia C-122/95, Saksa v. neuvosto, tuomio 10.3.1998, Kok. 1998, s. I-973, 77 kohta).

75 Kantaja ei siten voi perustellusti väittää omistusoikeuttaan loukatun. Kantaja, jonka kypsytystoimintaa yhteisestä markkinajärjestelystä johtuvat oikeudelliset

rajoitukset eivät suoraan koske, ei voi myöskään vedota elinkeinonharjoittamisen vapauden loukkaamiseen.

76 Myöskään kantajan väite siitä, että sen hakemuksen hylkääminen kanteen kohteena olevalla päätöksellä olisi harkintavallan väärinkäyttöä, ei ole perusteltu. Tältä osin on riittävää huomauttaa, että oikeuskäytännön mukaan harkintavaltaa on käytetty väärin päätöstä tehtäessä ainoastaan silloin, kun objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että päätös on tehty muussa kuin päätöksessä esitetyssä tarkoituksessa (ks. asia T-143/89, Ferriere Nord v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok. 1995, s. II-917, 68 kohta ja asia C-84/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 12.11.1996, Kok. 1996, s. I-5755, 69 kohta). Kantaja ei kuitenkaan ole osoittanut tällaista.

77 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on soveltanut oikein asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa ja että kanteen kohteena olevaa päätöstä tehdessään se ei ole toteuttanut muuta kuin tässä artiklassa mainittua tavoitetta.

78 Näin ollen kanne on hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että on tarpeen määrätä kantajan ehdottamia selvittämistoimia (ks. edellä 35 ja 36 kohta).

Oikeudenkäyntikulut

79 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti. Väliintulijana esiintyvät Espanjan kuningaskunta ja Ranskan tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.**

3) **Espanjan kuningaskunta ja Ranskan tasavalta velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Cooke García-Valdecasas Lindh

Julistettiin Luxemburgissa 28 päivänä syyskuuta 1999.

H. Jung

kirjaaja

J. D. Cooke

viidennen jaoston puheenjohtaja